

STADSARCHIEF – JAARVERSLAG 2007

Hof van Habsburg, Goswin de Stassartstraat 145

Openingsuren:

- Algemene Leeszaal:
maandag, dinsdag en donderdag van 8.30 tot 12.00 en van 13.00 tot 17.00
- Leeszaal Genealogie (stamboomonderzoek) :
woensdag van 8.30 tot 12.00 en van 13.00 tot 19.00 en
zaterdag van 8.30 tot 12.00 uur.

	2005	2006	2007
Aantal bezoeken leeszaal	2.053	1.908	2.249
Aantal geraadpleegde documenten en boeken	10.271	9.571	11.563
Aantal bezoeken (page views) website Stadsarchief	10.335	4.115	2.497
Aantal bezoeken website Regionale Beeldbank	63.149	62.040	49.316

Opmerkingen bij de cijfers :

De oude website van het Stadsarchief is slechts via doorklikken op de stadswebsite bereikbaar en ontvangt o.a. daardoor minder bezoekers. Een nieuwe website is in ontwikkeling.

De lagere bezoekerscijfers van de Beeldbank hebben voornamelijk te maken met een alternatieve verwerking van de cijfergegevens, doorgevoerd vanaf 2007.

Ontsluiting

Databank Bouwvergunningen (1770-1961)

In het najaar van 2004 werd i.s.m. de dienst Monumentenzorg en de GIS-cel een databank ontworpen die als algemene index kon dienen voor de in het stadsarchief bewaarde bouwvergunningen. De invoer van de gegevens op basis van de registers gebeurt door tijdelijke en vaste medewerkers.

In 2007 werden 4.300 vergunningen volledig ingevoerd, wat het totaal op circa 17.400 ingevoerde bouwdoSSIERS brengt voor de periode 1937-1961. Er werd vooral gewerkt aan de jaren tussen 1937 en 1950. De vergunningen van de jaren 1955 tot 1959 werden stuk per stuk gecontroleerd en aangevuld.

Er werden 'afgedwaalde' dossiers overgebracht vanuit het hulpdepot Rode Kruisplein en voorlopig per jaar uitgesorteerd (tussen 1902 en 1936) en bijgevoegd aan de jaren tussen 1937 en 1950 zodat de jaarreeksen min of meer volledig zijn.

Ter voorbereiding van het project Anno Expo werden een honderdtal bouwplannen weerhouden die via de databank werden geselecteerd. 24 particulieren deden een aanvraag (telefonisch of per mail) tot het terugvinden van het originele bouwplan van hun onlangs aangekochte woning.

Aanvullend werden stappen gezet om i.s.m. een 5-tal Vlaamse en Nederlandse stedelijke archiefdiensten een Europees project op te zetten. Het is de bedoeling een gezamenlijke subsidieaanvraag in te dienen voor een systeem voor het digitaliseren en via het internet beschikbaar stellen van bouwtekeningen, en dit in het kader van het eContentPlusprogramma.

Foto's, glas- en filmnegatieven

Sedert juli 2007 worden de foto's, glas- en filmnegatieven systematisch in databanken ingevoerd en zuurvrij heringepakt. Het betreft grosso modo de periode 1930-1977. Op dit ogenblik zijn er 2103 glasnegatieven, 3487 filmnegatieven en 21 foto's verwerkt. Het belang van deze collectie kan nauwelijks overschat worden. Ze geeft immers een gevarieerd beeld van het Mechelse stadsleven. Onder meer met het oog op Anno Expo, de grote tentoonstelling in 2008 rond Mechelen in de fifties, was ze al heel waardevol.

Notariaatsarchief

Het Mechelse Stadsarchief beschikt over een rijk bestand notariaatsarchieven. Het leeuwendeel daarvan staat beschreven in de inventaris van R. De Roo uit 1950. De meeste losse stukken werden echter pas later voorlopig geïnventariseerd in losbladige aanvullingen. Deze stukken zijn niet genummerd. Om het beheer en de gebruiksvriendelijkheid van het bestand te verbeteren, is er in de loop van 2007 volop gewerkt geweest aan een nieuwe inventaris waarin alle registers en losse stukken genummerd zijn opgenomen. Deze verbeterde versie van het werk van R. De Roo zal in de loop van het voorjaar 2008 ter beschikking zijn.

Registers Burgerlijke Stand Walem (1821 -1905)

In samenwerking met de GSU, de Genealogical Society of Utah, zijnde de genealogische afdeling van de Mormoonse Kerk, die de digitale beelden bezorgde, ging een vrijwilliger over tot de herindexering van de registers van de Burgerlijke Stand van de voormalige gemeente Walem. Het project werd opgestart in 2006 en afgewerkt in 2007. Het resultaat is te bekijken op www.kurtmoens.net/bswalem.html en zal in de toekomst in een overkoepelende databank van de Mechelse Burgerlijke Stand opgenomen worden.

Ontsluitingsactiviteiten van Werkgroep De Ware Vrienden van het Archief

De vrijwilligersgroep van de Ware Vrienden heeft ook dit jaar tal van activiteiten op zijn actief. Naast de assistentie, verleend aan onderzoekers in de leeszaal, en de lezingen gegeven voor tal van genealogische, heemkundige en andere verenigingen lag de klemtoon vooral op de ontsluitingsactiviteiten. De resultaten daarvan worden getoond op de website www.dewarevrienden.net/DWV/. Hieronder een overzicht van de voornaamste projecten.

Parochieregisters Mechelen (1519-1797)

In 2007 heeft de werkgroep alle huwelijksakten over de periode 1519-1796 ingescand en op CD-Rom verzameld. De 4 CD-Roms bevatten, naast alle ingescande akten een index met de namen van de gehuwden, de datum en de parochie. De nieuwe indexen staan digitaal en in boekvorm (in 2005 verschenen) ter beschikking van de leeszaalbezoeker. Op de digitalisering van de doopakten na is daarmee is het ganse project afgerond.

Registers van de Amman (1545-1715)

Het project i.v.m. het ontsluiten van de registers van de Amman werd verdergezet. De amman of ambtsman was een ambtenaar die de vierschaar (of rechtbank) samenriep en haar het gezag verleende om te zetelen. Tijdens die zittingen handhaafde hij de orde. Verder was de amman ook diegene die verantwoordelijk was voor de inbeslagnames van eigendommen. De schriftelijke neerslag van die zittingen en inbeslagnames vertaalt zich in vier reeksen, bewaard op het Mechelse stadsarchief onder rubriek G, Serie I - Serie IV, in totaal 42 registers. Van elke akte wordt een regest gemaakt en van elk register wordt dan indexen gemaakt op personen, straatnamen en toponiemen, namen van huizen, en instellingen. In de reeks: *Genealogisch Repertorium van het Mechelse District*, beheerd door Paul Behets, verschenen er dit jaar: Serie I, de registers 5 – 12 (1571-1594).

Registers Burgerlijke Stand Mechelen (1796-1907)

Na voorbereidende herindexeringen in 2006 werd dit jaar het project daadwerkelijk opgestart en dit i.s.m. de firma Vanden Broele uit Brugge. Het is de bedoeling dat de akten uit alle registers ingescand worden en daarna gelinkt worden aan een databank. Terwijl in het najaar de firma Vanden Broele nagenoeg alle akten inscande werd er ijverig verder gewerkt aan de herindexering van de akten voor de periode 1820-1840. Deze indexen werden afgewerkt en zijn digitaal beschikbaar in de leeszaal. Volgend jaar worden deze gegevens geïmporteerd in de databank. Een grotere groep vrijwilligers zal dan starten met de indexering van de periode 1840-1907.

Eens de volledige Mechelse Burgerlijke Stand integraal gedigitaliseerd is, komt deze van de deelgemeenten aan bod. De index van BS Walem werd voltooid (zie boven), terwijl de BS Leest reeds voor de periode 1871-1900 ontsloten werd.

Databank Huizen

De werkgroep werkte tevens verder aan de database van de huizen in Mechelen en omgeving. Deze databank bevat ondertussen 16.000 vermeldingen uit diverse bronnen en is bestemd voor het historisch onderzoek naar huizen, straten en wijken.

Wijkboeken, Mechelen, intra muros (1646-1796)

Het stadsarchief bewaart een reeks van 11 Wijkboeken waarin vanaf 1646 volgens een topografisch systeem alle vermeldingen in de schepenregisters i.v.m. eigendomsoverdrachten, rentebezettingen en –transacties in de binnenstad werden samengevat. De werkgroep maakte op basis van de volledige reeks de regesten en een bijhorende index. Het geheel werd uitgegeven in vijf boekdelen.

Aanwinsten en overdrachten

Tot de meest in het oog springende aanwinsten zijn :

- Een drietal Mechelse aanplakbrieven, o.a. van de opera "Den over-looper, op 25 juni 1775, een een bekendmaking vanwege een zekere dokter Uytrecht aan de Veemarkt (veiling bij "The Romantic Agony" 16-17 nov. 2007)
- Een Mechelse almanak uit 1699 en een 17de eeuwse Franse vertaling van Flavius Josephus 'Histoire des Juifs', komende uit de bibliotheek van de voormalige abdij van Rozendaal (aankoop bij Antiquariaat Wim de Goeij, Antwerpen)

De stadsdiensten Notulenbeheer, Bevolking, Burgerlijke Stand en Preventie en Veiligheid droegen kleine hoeveelheden archief over, terwijl tal van particulieren boeken, documenten en foto's schonken.

Onder de belangrijkste particuliere schenkingen dit jaar waren er :

Schenking Keersmaeckers : via mevrouw Gusta Tys schonk mevrouw Clotildis Keersmaeckers een deel van haar archief, documentatie en boeken. Clotildis Keersmaeckers was lid van verschillende katholieke verenigingen en richtte de Mechelse Meisjesgidsen op. Het grootste deel van de schenking werd opgenomen in het bestand Varia onder nummer 932. Wat niet thuishoorde in het Mechelse Stadsarchief vond een passende bestemming in het Lemmensinstituut, het Kadoc en het AMVB.

Schenking Maes : opmerkelijk was ook de schenking van een deel van het archief van professor L. Th. Maes. Een stuk ervan heeft betrekking op zijn publicatie in verband met de iconografie van de Grote Raad. Deze schenking zal in de loop van 2008 verwerkt worden.

Historische Bewaarbibliotheek

Aanwinsten	2005	2006	2007
Mechelse Bibliotheek	89	162	261
Algemene Bibliotheek	229	114	114
Administratieve Bibliotheek ¹	23	15	6
Tijdschriften ²	638	379	636
CD-rom	16	14	(4) ³
TOTAAL aantal exemplaren	995	684	1021

¹ door het stadsbestuur uitgegeven of ontvangen administratieve werken worden opgenomen in de Administratieve Bibliotheek

² omvatten aanwinsten door abonnementen, ruilabonnementen en giften; naast tijdschriften worden ook werken van Mechelse reeks en kranten hierbij verrekend

³ van deze CD-Rom's bestaat ook een papieren versie

Een nieuwe abbonement werd genomen op de tijdschriften 'Stadsgeschiedenis' en 'Magazine Heemkundige Kr. Dr Croquet Walem'; andere tijdschriften werden als gift geschonken (bv. Clubblad KTTC, Hanswijkwijzer, Eclips...).

De fichier van de Mechelse Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer M 10.215
De fichier van de Algemene Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer 22.760

Project STCV - Short Title Catalogue Vlaanderen

Het Stadsarchief Mechelen neemt als partner deel in een projectfase van de *Short Title Catalogue Vlaanderen*, een online databank waarin alle Vlaamse drukken uit de periode 1600-1800 ontsloten worden. Dit project startte op 1 september 2007 en zal lopen tot 31 augustus 2008. Het STCV-team zal in deze periode een 2500-tal drukken uit de bibliotheekcollecties van het Stadsarchief Mechelen bibliografisch beschrijven en opnemen in de databank. De drukken die dateren van voor het jaar 1600 zullen aan de hand van naslagwerken worden geïdentificeerd en via een afzonderlijke publicatie voor het publiek worden ontsloten.

In de voorbereiding naar het beschrijvingswerk werden in 2006 en 2007 door medewerkers van het Stadsarchief selectielijsten opgemaakt van alle werken die voldeden aan de criteria voor opname in de STCV. Tijdens de eerste vier maanden van het project werden alle 17de-eeuwse drukken beschreven en werd een begin gemaakt met de beschrijving van het 18de-eeuwse drukwerk. Uit dit werk bleek het aparte profiel van de Mechelse collecties. Op basis van meer dan 700 exemplaren werden 307 bestaande beschrijvingen in de STCV-databank aangevuld met informatie over Mechelse exemplaren. Er werden 301 nieuwe beschrijvingen gemaakt. Vooral voor het Mechelse drukwerk vormen deze collecties een unieke vindplaats. Van de 227 Mechelse drukken waren er nog maar 76 opgenomen in de STCV-databank. 151 andere drukken werden toegevoegd. Bovendien blijkt deze collectie quasi-volledig te zijn. De beschrijvingen van de eerste honderden drukken uit de 18de eeuw toonden aan dat ook voor deze periode de Mechelse collecties een indrukwekkende verzameling lokaal drukwerk bevatten.

Medewerking aan tentoonstellingen

Het stadsarchief leende archiefstukken, foto's of tekeningen uit aan de volgende tentoonstelling:

- De tentoonstelling "Weer thuis" in 't Blikveld te Bonheiden van 15 september tot 21 oktober 2007.

Regionale Beeldbank Mechelen (zie ook jaarverslag Erfgoedcel)

Alle partners droegen ook dit jaar bij aan de gebruikelijke publiekswerking via de website, de Streekkrant en stadsmagazine Onder den Toren: schrijven van bijdragen en samenstellen van de digitale 'thematentoonstellingen'. In 2007 werd echter het meeste werk achter de schermen verricht. Met de Erfgoedcel, de deelnemende instellingen en de ondersteunende firma Pictura werd bekeken op welke wijze de website nog gebruiks- en publieksvriendelijker gemaakt kan worden.

Daarnaast werden een aantal nieuwe collecties geselecteerd, ingescand en beschreven. Zo werden de drie albums met in totaal 552 pentekeningen van de bekende 19de eeuwse tekenaar J.-B. De Noter opgenomen, evenals de oudste kadasterplans (1824) van de Mechelse binnenstad en een aantal 20ste eeuwse stadsplattegronden.

Verder werden ook een aantal collecties opgenomen in het kader van publiekprojecten vanwege de Stedelijke Musea en de Erfgoedcel. Voor het project i.v.m. de Mechelse cinema's werden vanwege de Erfgoedcel 160 beelden uit privécollecties naar de Beeldbank overgebracht. Ook bij de voorbereidingen van het Anno Expoproject in 2008 leverde het stadsarchief de nodige inspanningen om de zeer omvangrijke, maar ongeregistreerde fotocollecties betreffende de jaren 1950 in sneltempo te catalogiseren en in aangepaste verpakkingen op te bergen. De meest interessante beelden werden ingescand en beschreven in de beeldbank. Ter aanvulling daarvan stuurde de Stedelijke Musea fotografen op pad om de nog bestaande architectuur uit deze periode in beeld te

brengen. Eens alle beschrijvingen afgerond, zullen alle hierboven genoemde collecties in 2008 op de website geplaatst worden en aldus voor het publiek raadpleegbaar zijn. (zie www.beeldbankmechelen.be)

Erfgoeddag 2007 (zie ook jaarverslag Erfgoedcel)

Op 22 april nam het stadsarchief deel aan de nationale Erfgoeddag. Algemeen thema dit jaar was "Niet te schatten". In samenwerking met de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen werd in de Algemene Leeszaal een tentoonstelling opgebouwd rond de reeds 120-jarige missie van de Kring, nl. "Op de bres voor historisch Mechelen". Dit gebeurde aan de hand van enkele markante Mechelaars en Kringleden die op diverse terreinen hun stempel drukten. In concreto ging het om Georges Van Doorslaer, kanunnik Willem Van Caster, kanunnik Jozef Laenen, Raymond Van Aerde en Henry Joosen.

Ondertussen kon naar jaarlijkse gewoonte, onder het motto 'Archieven, schatten of oud papier' kennis gemaakt worden met de werking van de archiefdienst door middel van talrijk bijgewoende groepsbezoeken aan leeszaalen en depots, en dit onder begeleiding van de archivariissen.

De publieke belangstelling met een 100-tal bezoekers was goed, maar bleef beneden de verwachtingen zodat een herziening van de formule zich opdringt.

Opzoeken

De archiefdienst ontvangt een groot aantal aanvragen voor opzoeken uit Bevolkingsregisters, registers van de Burgerlijke Stand en parochieregisters vanwege particulieren (hobbyisten), zelfstandigen (bijv. notarissen, beroepsgenealogen) en openbare diensten (bv. Ministerie van Financiën).

Opzoeken	2005	2006	2007
Betaalde opzoeken t.b.v. particulieren, zelfstandigen, andere overheden	61	87	57
Opzoeken t.b.v. andere stadsdiensten			
- Stedelijke Begraafplaatsen	440	196	167
- Bevolking en Burgerlijke Stand	91	114	137
Totaal :	592	397	361

Informatieverstrekking

Naast de courante leeszaalwerking werden d.m.v. circa 230 mailberichten tal van inhoudelijke en praktische vragen beantwoord vanwege particulieren en externe organisaties.

Restauratie en conservering

Inbind- en restauratieactiviteiten werden uitbesteed bij :

- Restauratieatelier Cordovano Gent:

Een zogenaamde portulaan, een oude zeekaart uit het begin van de 16de eeuw.

- Beschermd Werkplaats Antwerpen:

Indexen en regesten op het notariaatsarchief (samen 17 banden), de inventarissen uit de Algemene Leeszaal (samen 28 banden), de tijdschriften *Mechelse Bijdragen* en *Mechlinia* uit de Algemene Leeszaal (respectievelijk 4 en 5 banden), de jaargangen 2003-2006 van het tijdschrift *Vlaamse Stam* (4 banden), idem voor het tijdschrift *Genealogie en Familiekunde* (4 banden), idem voor de jaargangen 2002-2006 van het tijdschrift *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* (5 banden), idem voor de jaargangen 1988-2006 van het tijdschrift *Eigen Schoon en de Brabander* (19 banden) en twee werken uit de Mechelse Bibliotheek (samen 8 banden).

Dit jaar werd een aanvang genomen met het zuurvrij herinpakken van het Oud Archief. Op dit ogenblik staat de teller op 40,5 meter. In de toekomst zal deze operatie systematisch verder gezet worden.

De bevolkingsregisters van Mechelen vanaf 1796 tot en met 1840 werden zuurvrij ingepakt en naar het depot overgebracht.

Informatica

De computers bestemd voor het publiek kregen een betere beveiliging.

Het Stadsarchief kreeg er een Dvd-speler bij. Dvd's zullen in de toekomst immers meer en meer als drager van informatie aangewend worden.

De dienst Informatica zorgde voor twee nieuwe werkcomputers in de Algemene Leeszaal.

Willy Van de Vijver,
Stadsarchivaris a.i.